

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2023

Μ. Δ. Χρυσομάλλης, Καθηγητής Νομικής Σχολής, ΔΠΘ

Κ. Ραφτοπούλου, ΔΝ, Εκπαιδευτικός

Προλογικό σημείωμα

Στις σελίδες που ακολουθούν προσεγγίζουμε την παρουσία της Ελλάδας ενώπιον των δικαστικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹ κατά το έτος 2023. Πρόκειται για μία καταγραφή, που γίνεται εκ μέρους μας ετησίως από το 2004, των αποφάσεων των ενωσιακών Δικαστηρίων με ελληνικό ενδιαφέρον, ταξινομημένων κατά θεματική ενότητα και όχι κατά την ημερομηνία έκδοσης ή το είδος διαδικασίας ή προσφυγής.

Τέτοιες θεωρούμε, κυρίως, τις αποφάσεις επί προσφυγών για παράβαση που ασκήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τις αποφάσεις επί προσφυγών ακυρώσεως, κατά παραλείψεων και αποζημιώσεως που ασκήθηκαν από την ελληνική Κυβέρνηση ή από Έλληνες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) κατά των ενωσιακών θεσμικών οργάνων, τις προδικαστικές παραπομπές στο ΔΕΕ εκ μέρους ελληνικών δικαστηρίων και, ενδεχομένως, τις παραπομπές στο Δικαστήριο εκ μέρους δικαστηρίων άλλων Κρατών-μελών, στις οποίες εμπλέκεται Έλληνας ως διάδικος στην κύρια δίκη.

Τέλος, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου (ΔΕΕ) επί αναιρέσεων κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου (ΓΔΕΕ). παρακάτω καταγράφονται μόνο οι οριστικές αποφάσεις του ΔΕΕ ή του ΓΔΕΕ και όχι οι εισαχθείσες υποθέσεις κατά την περίοδο αναφοράς ή οι υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση αλλά βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο (π.χ. έχουν δημοσιευθεί οι προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα).

Η αναφορά παρακάτω περιορίζεται στον τίτλο της απόφασης (Δικαστήριο, αριθμός απόφασης, διάδικοι, ημερομηνία εκδόσεως), στη συνοπτική περίληψη καθώς και στο διατακτικό της ενώ δεν περιλαμβάνει άλλα μέρη και, κυρίως, το σκεπτικό της απόφασης. Οι ενδιαφερόμενοι, πάντως, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη διαδικτυακή πύλη του ΔΕΕ (<http://curia.eu.int>) για να αντλήσουν το σύνολο των στοιχείων μίας απόφασεως, που τους ενδιαφέρει.

Πριν αναφερθούμε στην παρουσία της Ελλάδας ενώπιον των Δικαστηρίων της ΕΕ θα πρέπει να τονίσουμε ότι το 2023 κορυφώθηκαν οι διεξοδικές διαβουλεύσεις που διεξήχθησαν τα τελευταία χρόνια μεταξύ των δύο δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης (Δικαστήριο και Γενικό Δικαστήριο), σχετικά με τη μερική μεταβίβαση της αρμοδιότητας έκδοσης προδικαστικών αποφάσεων από το Δικαστήριο στο Γενικό Δικαστήριο, η οποία προβλεπόταν ως δυνατότητα ήδη στη Συνθήκη της Νίκαιας από το 2003.

Στα τέλη του 2023 επιτεύχθηκε τελικά πολιτική συμφωνία επί του εν λόγω σχεδίου μεταρρύθμισης, στο πλαίσιο των τετραμερών διαβουλεύσεων μεταξύ εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Δικαστηρίου. Η συμφωνία αυτή, της οποίας οι

¹Κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και τα Ειδικευμένα Δικαστήρια

ακριβείς όροι εφαρμογής πρόκειται να συγκεκριμενοποιηθούν στους Κανονισμούς Διαδικασίας των δύο δικαιοδοτικών οργάνων, αποτελεί ένδειξη της εμπιστοσύνης που εμπνέει το Γενικό Δικαστήριο, η παραγωγική ικανότητα του οποίου διπλασιάστηκε τα τελευταία έτη. Πρόκειται για ένα σημαντικό βήμα προόδου στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της δικαστικής αρχιτεκτονικής της ΕΕ, που εγκαινιάστηκε το 2016².

Από τη μελέτη των ελληνικού ενδιαφέροντος αποφάσεων των Δικαστηρίων της ΕΕ θα πρέπει να σημειώσουμε τα εξής:

1. Κατά την περίοδο αναφοράς (2023) καταγράφηκαν μόνο έξι (6) αποφάσεις με ελληνικό ενδιαφέρον, σύμφωνα με τα κριτήρια που τέθηκαν παραπάνω. Έτσι, ο αριθμός των αποφάσεων συνεχίζει για δεύτερη χρονιά να παρουσιάζεται μειωμένος, αφού και το 2022 καταγράφηκαν μόνο οκτώ (8) αποφάσεις³. Έξι (6) αποφάσεις ελληνικού ενδιαφέροντος είχαν καταγραφεί και το 2020, όταν, όμως, υπήρξε επιβράδυνση στις εργασίες του Δικαστηρίου λόγω της πανδημίας COVID-19.

Το γενικό συμπέρασμα που συνάγεται από τη διαχρονική έρευνα της παρουσίας της Ελλάδας ενώπιον του Δικαστηρίου είναι ότι ο ετήσιος αριθμός αποφάσεων με ελληνικό ενδιαφέρον δεν μπορεί να αυξηθεί θεαματικά και σταθερά για δύο λόγους: *πρώτον*, γιατί ο αριθμός ελληνικών προδικαστικών παραπομπών παραμένει εξαιρετικά χαμηλός, αποκλίνοντας σημαντικά από τους αριθμούς άλλων Κρατών-μελών και *δεύτερον*, γιατί παγιώθηκε η σημαντικότερη μείωση των αποφάσεων επί προσφυγών για παράβαση της Επιτροπής κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας σύμφωνα με το άρθρο 258 ΣΛΕΕ (βλ. παρακάτω 2).

2. Και το 2023 παρουσιάζεται η ίδια βελτιωμένη εικόνα της χώρας μας σε ότι αφορά τις παραβιάσεις της ενωσιακής νομοθεσίας, που παρατηρείται από το 2010 και μετά. Έτσι, από τον εξαιρετικά υψηλό αριθμό των είκοσι δύο (22) αποφάσεων του Δικαστηρίου, που εκδόθηκαν το 2009, με τις οποίες αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 258 ΣΛΕΕ η παραβίαση των υποχρεώσεων εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, καταγράφονται μόλις δύο (2) καταδικαστικές αποφάσεις (περιβάλλον) κατά την περίοδο αναφοράς, ενώ και το προηγούμενο έτος καταγράφηκε μία (1) μόνο απόφαση. Συνολικά δε την πενταετία 2019 -2023 έχουν εκδοθεί εννέα (9) αποφάσεις του ΔΕΕ, με τις οποίες κάνει δεκτές προσφυγές της Επιτροπής κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας. Έτσι, η χώρα μας με μέσο όρο 1,8 παραβιάσεις ανά έτος κινείται στο μέσο όρο του αριθμού των καταδικαστικών αποφάσεων ανά Κράτος-μέλος στην Ένωση των 27, αφού κατά το έτος αναφοράς εκδόθηκαν από το ΔΕΕ 52 συνολικά καταδικαστικές αποφάσεις, αριθμός που οδηγεί σε ένα μέσο όρο 1,9 αποφάσεις ανά Κράτος-μέλος⁴. Οι λόγοι αυτής της βελτίωσης έχουν εκτεθεί διεξοδικά στο αντίστοιχο σημείωμά μας για το 2014⁵, οπότε παρέλκει η εκτενής επανάληψή τους. Επιγραμματικά μπορούμε να πούμε ότι αυτή, κατά τη γνώμη μας, οφείλεται: στη σημασία που φαίνεται να αποδίδει πλέον η χώρα μας στην τήρηση των υποχρεώσεων της έναντι της Ένωσης, στην προσπάθεια να αποτινάξει

² Βλ. σχ. Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Έκθεση Πεπραγμένων 2023, σελ. 5, διαθέσιμη στο διαδικτυακό τόπο: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-04/ra_pan_2023_el_2024-04-23_11-09-30_16.pdf

³ Το 2018 και το 2019 καταγράφηκαν 12 αποφάσεις ενώ το 2021 καταγράφηκαν 11 αποφάσεις ελληνικού ενδιαφέροντος

⁴ Βλ. Δικαστικές στατιστικές 2023, διαθέσιμες στο διαδικτυακό τόπο:

https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-04/en_ra_2023_cour_stats_web_bat_22042024.pdf σελ. 12

⁵ Μιχ. Χρυσομάλλη, Η Ελλάδα ενώπιον των Δικαστηρίων της ΕΕ 2012 – 2013, ηλεκτρονικό περιοδικό DIGESTA, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://digestaonline.gr/index.php/2-uncategorised/3-digesta-online-2014>

από πάνω της την κατηγορία του Κράτους – παραβάτη των υποχρεώσεων του και ταυτόχρονα να ενδυναμώσει τις διαπραγματευτικές δυνατότητές της εντός της ενωσιακών θεσμών και, τέλος, στη βελτίωση των ρυθμών με τους οποίους η ελληνική δημόσια διοίκηση προωθεί την ενσωμάτωση κανόνων του ενωσιακού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη αλλά και των δυνατοτήτων συνεννόησης και διαπραγμάτευσης με την Επιτροπή, με σκοπό τη διευθέτηση των παραβιάσεων σε προδικαστικό στάδιο. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι κατά το έτος αναφοράς επανακάμπτουν οι καταδικαστικές αποφάσεις, που αφορούν τον τομέα του περιβάλλοντος, που ιστορικά αποτελεί τον τομέα της ενωσιακής νομοθεσίας, στον οποίο σημειώνονται αυξημένος αριθμός παραβιάσεων τόσο από την χώρα μας όσο και από τα υπόλοιπα Κράτη-μέλη⁶. Το γεγονός αυτό, βέβαια, θα πρέπει να αξιολογηθεί τα επόμενα χρόνια, για να κριθεί αν είναι ευκαιριακό ή έχει μονιμότερο χαρακτήρα.

3. Το 2023 εντοπίζονται δύο (2) αποφάσεις η του ΔΕΕ επί προδικαστικών παραπομπών κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, που να προέχεται από ελληνικό δικαστήριο (Συμβούλιο της Επικρατείας και Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών). Εισήχθησαν, πάντως, έξι (6) προδικαστικές παραπομπές ελληνικών δικαστηρίων επί των οποίων δεν εκδόθηκε ακόμη απόφαση⁷. Αν και η σύγκριση με το 2022, όπου δεν καταγράφηκε απόφαση επί ελληνικής προδικαστικής παραπομπής, στέλνει ενθαρρυντικά μηνύματα, δεν μπορεί να ανατρέψει την εικόνα της σταθερά μικρής έως ελάχιστης συνεργασίας των ελληνικών δικαστηρίων με το ΔΕΕ⁸. Σχετικά με τη διαπίστωση αυτή είμαστε υποχρεωμένοι να επαναλάβουμε ορισμένα από τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε παρουσιάζοντας την ελληνική παρουσία στα δικαστικά όργανα της Ένωσης για την προηγούμενη πενταετία.

Πρώτον, ο εξαιρετικά μικρός αριθμός των προδικαστικών παραπομπών εκ μέρους των ελληνικών δικαστηρίων κινείται σε ρυθμούς αντίθετους με την ευρωπαϊκή τάση αύξησης του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και αντιμετώπισης τόσο από τις Νομικές Σχολές όσο και από τα αρμόδια διοικητικά και εκπαιδευτικά όργανα της δικαιοσύνης. Κατά τη γνώμη μας δεν περιποιεί τιμή για το δικαστικό σύστημα της χώρας η 23^η θέση μεταξύ 27 Κρατών-μελών, που καταλαμβάνει η χώρα μας με βάση των αριθμό προδικαστικών παραπομπών στο διάστημα 2019 – 2023 (συνολικά 19 αιτήσεις προδικαστικής παραπομπής), παρουσιάζοντας καλύτερη επίδοση μόνο από την Κύπρο (2), τη Μάλτα (3), την Εσθονία (16) και το Λουξεμβούργο (18). Για να μπορούμε να έχουμε και ένα στοιχείο σύγκρισης, οι 5 χώρες με τον μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων προδικαστικής παραπομπής το 2023 είναι: Γερμανία 94, Βουλγαρία 51, Πολωνία 48, Ιταλία 43, Ρουμανία 40, έναντι 6 μόνο της Ελλάδας⁹.

Δεύτερον, δεν φαίνεται να οδηγούν σε αύξηση του αριθμού των προδικαστικών παραπομπών προερχομένων από τα ελληνικά δικαστήρια τα εξής γεγονότα: η αναγνώριση από το ΔΕΚ, με τη γνωστή *απόφαση Köbler*¹⁰, της ευθύνης των Κρατών-μελών σε αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται με αποφάσεις των ανωτάτων

⁶ Δικαστικές στατιστικές 2023, οπ. παρ., σελ. 9

⁷ Οπ. παρ., σελ. 11

⁸ Οι αντίστοιχοι αριθμοί για τα αμέσως προηγούμενα έτη ήταν: τρεις (3) το 2012, τέσσερις (4) το 2013, μία (1) το 2014, μία (1) το 2015 και τρεις (3) το 2016, δύο (2) το 2017, μία (1) το 2018, δύο (2) το 2019 και καμία το 2020

⁹ Δικαστικές στατιστικές 2022, οπ. παρ., σελ. 11

¹⁰ ΔΕΚ, απόφαση της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, υπόθεση C-224/01, *Köbler*, Συλλ. 2003, σελ. I - 10239

δικαστηρίων, όταν αυτές είναι αντίθετες με ενωσιακό δίκαιο (εξωσυμβατική ευθύνη), η σημαντική βελτίωση στις επιδόσεις του ΔΕΕ όσον αφορά το χρόνο, που απαιτείται για την έκδοση εκ μέρους του αποφάσεων επί προδικαστικών παραπομπών (κατά μέσο όρο 16 μήνες), η καθιέρωση επείγουσας διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής, που οδηγεί στην έκδοση αποφάσεως σε διάστημα 4,6 μηνών κατά μέσο όρο¹¹, καθώς και η σημαντική αύξηση της δικαστικής ύλης στο πλαίσιο των πολιτικών του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (Μετανάστευση, Άσυλο, Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία στις Ποινικές Υποθέσεις, Δικαστική Συνεργασία στις Αστικές Υποθέσεις). Στα γεγονότα αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε και την πρόσφατη καταδίκη Κράτους-μέλους (Γαλλίας) κατόπιν προσφυγής της Επιτροπής για παράβαση της υποχρέωσης προδικαστικής παραπομπής από ανώτατο δικαστήριό του¹².

Αναμένουμε τα επόμενα έτη να δούμε ποια θα είναι η επίδραση της αποφάσεως της 14^{ης} Μαρτίου 2023 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) στην υπόθεση Γεωργίου κατά Ελλάδας (αρ. προσφυγής 57378/18), η οποία θεωρήθηκε «*Κόλαφος*» και «*μάθημα στο όνομα του ευρωπαϊκού κράτους δικαίου*»¹³. Το ΕΔΔΑ με την απόφαση του διαπίστωσε ότι η Ελλάδα, με απόφαση του Αρείου Πάγου, παραβίασε το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (δικαίωμα στη δίκαιη δίκη), επειδή το εν λόγω ανώτατο δικαστήριο απέρριψε την αίτησή του Ανδρέα Γεωργίου πρώην Προέδρου της ΕΛΣΤΑΤ για αναίρεση της καταδικαστικής απόφασης του Εφετείου Αθηνών αρνούμενο να απευθύνει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) ως προς το νόημα της κρίσιμης διάταξης του Κανονισμού που διέπει την EUROSTAT και τις εθνικές στατιστικές αρχές. Το αίτημα του κατηγορουμένου να απευθυνθεί προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ απορρίφθηκε χωρίς αιτιολογία. Το ΕΔΔΑ, έτσι, επανέλαβε την πάγια νομολογία του σύμφωνα με την οποία η παράλειψη και μάλιστα η αναιτιολόγητη εθνικού δικαστηρίου Κράτους-μέλους της ΕΕ (που είναι προφανώς και κράτος μέρος της ΕΣΔΑ και του Συμβουλίου της Ευρώπης) να απευθύνει προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ, παρότι έχει σχετική υποχρέωση κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συνιστά παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, δηλαδή του δικαιώματος στη δίκαιη δίκη.

Κλείνοντας αυτό το προλογικό σημείωμα θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα **Κυριακή Ραφτοπούλου**, Διδάκτορα της Νομικής Σχολής του ΔΠΘ, για τη συμβολή της στην έρευνα, συγκέντρωση, επεξεργασία και ταξινόμηση του υλικού, που ακολουθεί.

Μ.Δ.Χ.

Περιβάλλον

- υπόθεση C-70/21, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

«Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 2008/50/ΕΚ – Ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα – Άρθρο 13, παράγραφος 1 – Παράρτημα XI – Συστηματική και διαρκής υπέρβαση της ημερήσιας οριακής τιμής για τα μικροσωματίδια (ΑΣ10) στον οικισμό Θεσσαλονίκης (EL 0004) – Άρθρο 23, παράγραφος 1 – Παράρτημα XV – Περίοδος υπέρβασης “όσο το δυνατόν συντομότερη” – Κατάλληλα μέτρα»

¹¹ Άρθρο 267 ΣΛΕΕ και 23α Οργανισμού ΔΕΕ

¹² ΔΕΕ, απόφαση της 4^{ης} Οκτωβρίου 2018, υπόθεση C-416/17, Επιτροπή κατά Γαλλίας, ECLI:EU:C:2018:811

¹³ Βλ. *Βενιζέλος Εναγ.*, Τι σημαίνει η απόφαση του ΕΔΔΑ για την υπόθεση Γεωργίου, Εφ. Καθημερινή 14/3/2023

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία,

- παραλείποντας να μεριμνήσει ώστε να μην υπάρξει υπέρβαση, κατά τρόπο συστηματικό και διαρκή, της ημερήσιας οριακής τιμής για τα ΑΣ10 από το 2005 έως και το 2012, στη διάρκεια του 2014 και, εν συνεχεία, εκ νέου από το 2017 έως και το 2019 στον οικισμό Θεσσαλονίκης (EL 0004), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις του άρθρου 13, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το παράρτημα XI της οδηγίας 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008, για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη, και,
- παραλείποντας να θεσπίσει από τις 11 Ιουνίου 2010 τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με την ημερήσια οριακή τιμή για τα ΑΣ10 στον οικισμό Θεσσαλονίκης (EL 0004), παρέβη τις υποχρεώσεις που επιβάλλει το άρθρο 23, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, σε συνδυασμό με το παράρτημα XV αυτής, και, ειδικότερα, την υποχρέωση να μεριμνήσει προκειμένου τα σχέδια για την ποιότητα του αέρα να θεσπίζουν κατάλληλα μέτρα ώστε η περίοδος υπέρβασης της εν λόγω οριακής τιμής να είναι όσο το δυνατόν συντομότερη.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

- υπόθεση C-633/21, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας

«Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 2008/50/ΕΚ – Ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα – Άρθρο 13, παράγραφος 1, και παράρτημα XI – Συστηματική και διαρκής υπέρβαση της ετήσιας οριακής τιμής που έχει καθορισθεί για το διοξείδιο του αζώτου (NO₂) όσον αφορά τον οικισμό Αθηνών (Ελλάδα) – Άρθρο 23, παράγραφος 1 – Παράρτημα XV – “Όσο το δυνατόν συντομότερη” περίοδος υπερβάσεως – Κατάλληλα μέτρα»

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία,

- έχοντας υπερβεί κατά τρόπο συστηματικό και διαρκή, από το 2010 έως και το 2020, την ετήσια οριακή τιμή για το διοξείδιο του αζώτου (NO₂) όσον αφορά τον οικισμό Αθηνών (EL 0003), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 13 και του παραρτήματος XI της οδηγίας 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008, για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη, και,
- παραλείποντας να θεσπίσει, από τις 11 Ιουνίου 2010, κατάλληλα μέτρα για να διασφαλιστεί η συμμόρφωση προς την ετήσια οριακή τιμή για το NO₂ στον ως άνω οικισμό, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 23, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/50, σε συνδυασμό με το παράρτημα XV, τμήμα Α, της οδηγίας, και, ειδικότερα, την υποχρέωση να διασφαλίσει ότι τα σχέδια για την ποιότητα του αέρα προβλέπουν

κατάλληλα μέτρα ώστε η περίοδος υπερβάσεως της εν λόγω οριακής τιμής να είναι όσο το δυνατόν συντομότερη.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Γεωργία

- υπόθεση C-99/22, Καπνική Α. Μιχαηλίδης ΑΕ κατά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ), Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Αίτηση του Συμβουλίου της Επικρατείας για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

«Προδικαστική παραπομπή – Γεωργία – Κανονισμός (ΕΟΚ) 2062/92 – Άρθρο 3, παράγραφος 3 – Κύρος – Κοινή οργάνωση των αγορών – Ακατέργαστος καπνός – Πριμοδοτήσεις που χορηγούνται στους αγοραστές καπνού σε φύλλα – Μείωση της πριμοδοτήσεως ανάλογα με την αγορασθείσα ποσότητα καπνού χαμηλότερης κλάσης, κατηγορίας ή ποιότητας – Αρχές της μη αναδρομικότητας και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης»

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαινεται:

Από την εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος του άρθρου 3, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2062/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, για τον καθορισμό, για τη συγκομιδή 1992, των τιμών στόχου, των τιμών παρέμβασης και των πριμοδοτήσεων που χορηγούνται στους αγοραστές καπνού σε φύλλα, των παραγώγων τιμών παρέμβασης του δεματοποιημένου καπνού, των ποιοτήτων αναφοράς, καθώς και των ζωνών παραγωγής, υπό το πρίσμα των αρχών της μη αναδρομικότητας των κανόνων δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Κοινωνική Πολιτική, Ενημέρωση και διαβούλευση με τους εργαζομένους

- υπόθεση C-404/22, Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) κατά Ελληνικού Δημοσίου, Αίτηση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

«Προδικαστική παραπομπή – Ενημέρωση των εργαζομένων και διαβούλευση με αυτούς – Οδηγία 2002/14/ΕΚ – Πεδίο εφαρμογής – Έννοια της “επιχείρησης που ασκεί οικονομική δραστηριότητα” – Νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που ανήκει στον δημόσιο τομέα – Απομάκρυνση εργαζομένων που είχαν τοποθετηθεί σε θέσεις ευθύνης – Απουσία προηγούμενης ενημέρωσης των εκπροσώπων των εργαζομένων και προηγούμενης διαβούλευσης με αυτούς»,

Το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαινεται:

1) Το άρθρο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2002/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11^{ης} Μαρτίου 2002, περί θεσπίσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, έχει την έννοια ότι: μπορεί να καταλαμβάνει νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου το οποίο ενεργεί ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και ασκεί δραστηριότητες δημόσιας

εξουσίας, εφόσον αυτό παρέχει παράλληλα έναντι αμοιβής υπηρεσίες που ανταγωνίζονται τις παρεχόμενες από φορείς της αγοράς.

- 2) Το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/14 έχει την έννοια ότι: η προβλεπόμενη σε αυτό υποχρέωση ενημέρωσης και διαβούλευσης δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση μεταβολής της θέσης απασχόλησης μικρού αριθμού εργαζομένων που είχαν τοποθετηθεί προσωρινώς σε θέσεις ευθύνης, όταν η μεταβολή αυτή δεν είναι ικανή να επηρεάσει την κατάσταση, τη διάρθρωση και την πιθανή εξέλιξη της απασχόλησης μέσα στη συγκεκριμένη επιχείρηση ή να απειλήσει την απασχόληση εν γένει.

Σήμα

- συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-197/22 και T-198/22, Ιουλία και Ειρήνη Τσέτη Φαρμακευτικά Εργαστήρια Α.Ε., (Ελλάδα) κατά του Γραφείου Πνευματικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO). Παρεμβαίνων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου η Arbora & Ausonia, SL (Ισπανία).

«Σήμα ΕΕ – Διαδικασία ανακοπής – Αίτηση για τα εικονιστικά σήματα της ΕΕ InterMed Pharmaceutical Laboratories eva intima – Προγενέστερα λεκτικά σήματα ΕΕ και εθνικά EVAX – Σχετικός λόγος άρνησης – Πιθανότητα σύγχυσης – Άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1001.»

Το Γενικό Δικαστήριο (Τρίτο Τμήμα):

1. Ακυρώνει την απόφαση του πρώτου τμήματος προσφυγών του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) της 1ης Μαρτίου 2022 στην υπόθεση R 1244/2021-1, στο μέτρο που τα «προϊόντα υγιεινής- παρασκευάσματα καθαρισμού σώματος. Παρασκευάσματα καθαρισμού» της Κλάσης 3 και τα «παρασκευάσματα υγιεινής αφορούν παρασκευάσματα υγιεινής για ιατρικούς σκοπούς» της Κλάσης 5.
2. Απορρίπτει την προσφυγή στην υπόθεση T - 197/22 κατά τα λοιπά.
3. Ακυρώνει την απόφαση του Πρώτου Τμήματος Προσφυγών του EUIPO της 1ης Μαρτίου 2022 στην υπόθεση R 1245/2021-1.
4. Οι διάδικοι φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα στην υπόθεση T - 197/22.
5. Καταδικάζει το EUIPO και την Arbora & Ausonia, SL στα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ioulia and Irene Tseti Pharmaceutical Laboratories SA στην υπόθεση T - 198/22.

Εξωσυμβατική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- υπόθεση C-124/22 P, Ζωή Αποστολοπούλου, Αναστασία Αποστολοπούλου-Χρυσανθάκη, αναιρεσείουσες, κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

«Αίτηση αναιρέσεως – Εξωσυμβατική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Συμβάσεις επιχορήγησης συναφθείσες στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων της Ένωσης – Αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις οποίες διαπιστώθηκε η παράβαση συμβατικών διατάξεων από τη δικαιούχο εταιρία – Αστική εταιρία ελληνικού δικαίου – Εταιρία τεθείσα σε εκκαθάριση – Αναγκαστική εκτέλεση, ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου με τις οποίες διατάχθηκε η είσπραξη των επιχορηγήσεων εις βάρος των εταιριών της

δικαιούχου εταιρίας – Φερόμενοι ως αναληθείς ισχυρισμοί που προέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας – Κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου ο οποίος αποσκοπεί στην απονομή δικαιωμάτων στους ιδιώτες – Κανόνας δικαίου της Ένωσης»

Το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.
- 2) Καταδικάζει τη Ζωή Αποστολοπούλου και την Αναστασία Αποστολοπούλου-Χρυσανθάκη στα δικαστικά έξοδα.